

A SARKANTYÚS GALAGONYA

A galagonyák egész nemzetségére jellemzőek a tövisek, a sarkantyús galagonya azonban még ebben a társaságban is figyelemreméltónak számít. Télen, lombtalan állapotban nagyon érdekes látványt nyújt a tövises ágrendszer, de gazdag tavaszi virágzása, csodás őszi lombszínéződése és a lombhullás után megmaradó termései is a kert díszévé teszik.

A galagonyák, tudományos nevükön a *Crataegus* nemzetség tagjai a rózsafélék családjába (*Rosaceae*) tartoznak. Nemzetségnevük ógörög eredetű, a kemény, erős jelentést hordozó *krataigosz*, *krataigon* vagy *krataiosz* szavak a galagonyák kemény, jól megmunkálható fájára utalhattak.

Az északi féltekén előforduló lombhullató fák vagy cserjék, óriási fajgazdagságot, alakgazdagságot mutatnak. Ágrendszerük nagyon gyakran tövises, néhány fajnál sokszor akár 5-8 cm hosszú, gyakran görbült tövisek védik a növényeket. Emellett közös tulajdonságuk, hogy tavasszal, április végén, májusban virágoznak. Ehhez köthető, hogy a galagonyák elnevezései az európai népeknél különösen szépek, sok nyelvben májusvirágnak, májuscserjének, de a tövisek miatt gyakran májuscserjének, túskebokornak is nevezik, sőt helyenként krisztustövisként is említik, mert egyes legendák sze-

rint Krisztus töviskoronáját a galagonya vesszőiből, ágaiból készíthették, így istenalma, Isten gyümölcse nevet is kapott a növény.

A galagonyák között töviséről nevezetes a sarkantyús galagonya (*Crataegus crusgalli*). Eredeti hazája Észak-Amerika keleti vidéke, de Európa-szerte ültetik dísznövényként. Terebélyes, szinte ernyőszerűen kiszélesedő koronát, alacsony törzset neve-

HOGYAN? KÉRHETEK MAGOT

Küldjön 135 forinttal fölbélyegzett válaszborítékot a következő címre:
SZIE KERTK Dísznövénytermesztési
és Dendrológiai Tanszék
Sütöriné dr. Diószegi Magdolna
1518 Budapest, Pf.: 53.

lő, 6-8 méter magas fácska vagy széles cserje. Rászolgált a magyar nevére, ugyanis ágain akár 5 cm-nél is hosszabb, vékony, nagyon hegyes, egyenes vagy kissé görbült töviseket fejleszt. Egyébként a tövises ágrendszer télen, lombtalan állapotban nagyon érdekes látványt nyújt.

Fénylő sötétzöld lombzata nagyon mutatós, a szórt állású, számos, erősen tagolt levelű galagonyával szemben a levelek tagolatlanok, bőrneműek, 2-8 cm hosszúak, alakjuk visszás tojásdad, a levéllemez széle a felső kétharmadban erőteljesen fűrészes. Fontos határozó-, elkülönítőbélyeg, hogy a levéllemez színe és fonáka is kopasz. Ősszel a levelek csodálatos aransárga, narancs- és kárminvörös színekben pompáznak.

Nagyon látványos a gazdag májusi virágzás időszaka is. A bogernyőt alkotó virágok 1-1,5 cm szélesek, 10 porzójuk rózsaszínű, ez szintén fontos határozóbélyeg a galagonyák körében. A virágok kissé kesernyős illatúak.

Az elvirágzást követően őszre érnek meg a sarkantyús galagonya szépen díszlő, hosszasan, még a lombhullást követően is sokáig fennmaradó termései. A közel 1 cm átmérőjű almácskák gömbölydedek, sötétpirosak, sőt a terméshúsuk is kissé pirosló.

Összességében nagyon mutatós virág-, termés- és lombdíszű növény. Bár a galagonyák többsége a szárazabb területeken él, a *Crataegus crus-galli* inkább a csapadékkal jobban ellátott területeken, így öntözött parkokban, nagyobb kertekben, üde, tápdús talajon, napos vagy félnáryékos fekvésben érzi jól magát. Dísze érvényesülése érdekében magányosan célszerű telepíteni, de a töviseire feltétlenül legyünk figyelemmel a helyének kiválasztásakor, így kisgyermekes kertekbe, játszótérek környékére, sétálóutak mellé ne ültessük.

A sarkantyús galagonyát magvetéssel szaporíthatjuk. Az őszi második felére lehullott, összegyűjtött almácskákból tisztítsuk ki a magokat, a tenyerünk között nyomkodjuk szét egy kicsit a terméseket, s a magokat, illetve a szétnyomott, magos terméseket keverjük nyirkos homok közé, így elősegíthetjük, hogy a magok majd nagyobb arányban csírázzanak tavasszal. Ezt a keveréket töltsük egy nagyobb cserépbe vagy ládába, s télire tegyük ki kissé védett helyre a szabadba, tartsuk nyirkosan, de eset-

EGY EGÉSZ GYŰJTEMÉNY

A Budai Arborétumban az őszi lomb- és termésdíszes időszakban a rózsafélék családjának számos képviselője jeleskedik, például a galagonyák, díszalmák, díszkörték, tűztövisek terméseinek szín pompáját már szeptembertől megcsodálhatjuk. Köztük a galagonyák őszi a terméseik mellett szépen színeződő lombzatukkal is felhívják magukra a figyelmet. Az arborétum igen gazdag galagonyagyűjteményében 21 faj és fajta 32 egyede található meg, az első fácskákat még az 1950-es évek elején telepítették, a legfiatalabban az elmúlt esztendőben kerültek a gyűjteményes kertbe.

leg hűtőszekrényben is tárolhatjuk a magokat a tavaszi vetésig. Tavasszal nagyobb cserepekbe vagy ládába vethetjük el úgy, hogy az edényeket háromnegyed részükig normál kerti talajjal töltjük meg, majd a felszínükre szórjuk a magokat. A magvetést takarjuk be földdel 1-1,5 cm vastagon, majd öntözzük be alaposan, s később se száradjon ki a közeg.

Sütöriné Diószegi Magdolna